

Mistr světa, který překvapil i sám sebe

Jméno Martin Vrtěl se ve světě mushingu vyskytuje od roku 2007 a většina lidí jej zná coby midového jezdce se šestispřežím, kterého nejčastěji potkáte v charakteristických riflích a gumácích. V roce 2019 byl zvolen novým předsedou České asociace sleddog sportů, a poté překvapil celý svět, když se svými nenápadnými eurohoundy pojmenovanými podle fotbalistů vyhrál mistrovství světa ve sprintu ve Švédsku. Proč mu to nešlo s malamuty, zda ho někdy uvidíme na koloběžce, nebo proč nemá rád balet, o tom všem si můžete přečíst v následujícím rozhovoru.

Začneme obligátní otázkou. Kdy ses dostal k mushingu a jak?

Chtěl jsem vždycky mít vlka a nejvíc vlku je podobný husky. Hned po československém vlčákově, ale toho jsem tedy nikdy nechtěl, takže jsem si pořídil huskounka. To byl rok 2005. Jedna paní darovala dvě dvouleté feny, tak jsem si pro jednu do Lanškrouna jel. No jo, dlouho jsem nevybíral, to je pravda. Věděl jsem, že Beky nemá průkaz původu, proto jsem pak kvůli ní vždycky jezdil v otevřené kategorii, i když jsem k ní měl

malamuty. A tak se z Brňáka stal vesničan, odstěhoval jsem se kvůli psovi k babičce do chalupy na Vysočinu.

To sis předem nezjistil, že když nebude mít papíry, nebude moct mezi čistokrevné?

Já chtětl vlka, o mushingu jsem tehdy nevěděl ani ň. Vůbec nic, tabula rasa. Ale jak jsem si ji přivezl domů a přestěhoval se, tak najednou žiješ na dědině, máš naráz

spoustu času, tak jsem si tedy začal číst něco o huskonech a zjistil jsem, že to tahá i takhle v jednom, že jich nemusím mít rovnou deset. O nějakém bikejoringu a podobně jsem předtím vůbec nevěděl. Ale kolo jsem měl, tak jsem ji k němu zapřáhl. A tak jsem vlastně objevil mushing.

A měl jsi to štěstí, že Beky fakt tahala? Když se dnes podíváš na husky, ne všichni chtějí běhat.

No, tahala. Tak nebyl to asi nejlepší pes na světě, ale byl můj první.

Jak jsi dopadl na svých prvních závodech?

Na první závody jsme vyrazili v roce 2007. A samozřejmě jsem do-

jel poslední, to už jsem měl i dva malamuty a kvůli Beky jsme šli do otevřených, kde mi všichni vyprášili kožich. Tam jsem taky poprvé viděl Jirku Krejčího, bývalého výborného závodníka a předsedu Svazu. Nějak mi utkvěl v paměti, díval jsem se, jak to tam všechno připravoval, a vypadalo to tak ukrutně profi, že mi bylo hned jasné, že se jedná o někoho velikánského.

Proč tě vlastně napadlo si k huskymu pořádit malamuty?

Jak jsem si o mushingu začal zjišťovat víc, tak mě uchvátilo, že to jsou takové „lokomotivy severu“, byli to prostě takoví fakt PSI. A ten vlčí design pořád mají. Věděl jsem, že jsou pomalejší, to se všude píše, ale rychlost jsem tehdy vůbec neřešil. Prostě jsem chtěl dobýt Klondike.

Jaké tedy byly vaše výsledky prvních pár let s touto sestavou?

Nám o ty výsledky nešlo, my jsme dobývali ten

Klondike! Jinak řečeno, bývali jsme pořád poslední.

Myslíš, že lidi jezdí na závody, přestože jim nejde o výsledky? Někteří lidi si běhají sami za domem, když je nezajímá soutěžení.

Protože jsem tam potkával komunitu se stejným zájmem. Od nich jsem se dovídal, jak trénovat, jak se psy zacházet, až časem se pak nějaká ta moje ambice projevila. Ale ze začátku jsem zjišťoval, jak vůbec správně na ty malamuty. Myslím ale, že jsem to stejně nezjistil. Velký zlom nastal na Šediváckově longu v roce 2009, který jsem jel s pěti malamuty plus Beky. Když se tak vracíš po devíti hodinách jízdy z etapy a všichni už pět hodin čekají na stake-outu, tak mi to začalo vrtat hlavou. Ostatní psi už pět hodin relaxovali, moji přišli utápnout a ani neměli moc času

na odpočinek. Takže byly to sice lokomotivy aktuálně Orlických hor, ale bohužel neměly koleje. Myslím, že ani ti psi si to tak neužili. Saně byly šíleně naložené, nahoře na hřebeni lilo, takže všechno nasáklo a vážilo to tak o tunu víc než předtím. A my měli před sebou ještě čtyřicet kilometrů. Jednoho malamuta to už nebavilo, tak šel do vaku, a jeden další netáhl v podstatě nikdy, jen když viděl srnu nebo spadlé jablko, takže jsem jel jen na čtyři pejsky. Abych mohl toho jednoho malamuta dát do vaku, všech milion krámů jsem si musel dát do lodního vaku na záda. Během těch následujících čtyřech hodin „zábavy“ jsem si tak říkal, že na fotku jsou ti psi sice pěkní, ale na práci... No, asi jsem to s nimi prostě neuměl. Trénovali jsme poctivě, to zas jo, ale stej-

Martin Vrtěl

ně to bylo k ničemu. Teď už bych ale longy stejně nejezdil, české ani ty skutečné, na to musí mít člověk obrovské množství času a peněz, to já fakt nemám. Na midu je fajn, že to jsou maximálně dvouhodinové tréninky.

Jaké byly tedy tehdy vaše průměrné rychlosti?

Myslím, že jsme stěží překračovali 10 km/h.

Takže cos vymyslel dál?

Chvilku jsem přemýšlel, jestli nenakrýt Beky nějakým alaskánem, ale to mi našťěstí Šaman (Michal Němec, pozn. autora) v hospodě rozmluvil. Tam jsme seděli i s Matesem (Martin Bílý, pozn. autora) a kluci na mně viděli, že jsem z toho nějaký přešlý. Není náhodou, že pak jeden z prvních kříženců byl od Matese. To mě pak začalo všechno úplně jinak bavit, protože naráz ti psi pracovali skvěle, a nebylo to mým přičiněním. Měli to v sobě. Když vidíš, že ty před tebou to baví a jak se těší, tak to najednou baví víc i tebe. Chlupáčci se sice taky těšili, to jo, ale to kolikrát bylo to poslední, a pak je to přešlo. Kromě jednoho, Artuše, to byl milionový pes a rubal, byl to fantastický dřič, ale holt byl z nich jediný.

Co na to vlastně řeklo tvé okolí a rodina, že sis najednou pořídil tolik psů?

Babička měla pudla, a pak jsme měli velšspringrspaněla a dalšího pudla, ale nikdo nebyl aktivní kynolog. Asi si mysleli, že mi hráblo, ale to mi nikdy neřekli. To mi řekl až jeden kámoš.

A lákalo je někdy jet s tvým spřežením?

Sestru a kluky (dva syny, pozn. autora) jsem svezl, jinak ne. Oni se neptali, já se taky neptal, tak asi nechtějí.

Budou ze tvých synů časem musheři?

Ne! Fotbalisti! Budou hrát za Chelsea, takže vydělají ranec a koupí mi nějaký pěkný

Foto: Lucie Schöňová

Na MS IFSS 2019 se Martin s Luckou vybavili novými stroji...

Foto: archiv Martin Vrtil

Southfork ve Švédsku, kde si užiju o chlup víc sněhu než tady.

Jak ses vůbec dostal k chovu?

Měl jsem možnost získat dobrou fenu a udělat si vlastní štěňata. Byla to Taby, sestra slavného Pinkyho od Martiny Štěpánkové. Jel jsem ji nakrýt do Francie psem od Trňouse (Jiřího Trnky, pozn. autora).

Zde je potřeba zmínit, že jsi známý svým speciálním pojmenováním psů.

Ten rok se konalo MS ve fotbale v Jihoafrické republice, takže to byla hrozená rukavice. Všichni mí psi se od té doby jmenují podle fotbalistů, i ta štěňata, která jsem prodal. Většinou je noví majitelé nepřejmenovali. Takže ještě furt někde běhají Ronaldové, Coleové, Messiové. Když se narodí feny, tak dostanou jména, která znějí holčičkoidně, třeba Ashley, Maka a další.

Máš nějaký ideál, ke kterému tvůj chov směřuje?

Vybírám to tak, aby ti psi byli, pokud možno, střední velikosti, tedy 24–30 kg, ani malí, ani žádné kobyly, a chci, aby to pěkně umělo uběhnout 5 km, ale i 45 km.

Není to trochu utopie, chtít po psovi, aby byl dobrý na 5 i 45 kilometrů?

Myslím, že na pěti kilometrech se nepozná žádný dobrý pes. To prostě musí zaběhnout každý. Ono se to láme asi od desátého kilometru výš, ale kdysi jsem slyšel, že mid je jen delší sprint. A v podstatě ti špičkoví midáři to svými průměrkami dokazují. Záleží samozřejmě na profilu tratě, ale na pětáctyřeti kilometrech zvládnou běžet i 26–27 km/hod.

Ty jsi zrovna teď v říjnu vyvrátil to všeobecné mínění, že pes je buď sprintová

silná „kobyla“, nebo je menší a vytrvalejší. Jak se to vlastně stalo, že ses stal se svými „veverkami“ mistrem světa ve sprintu, když je tvou prioritou mid, a nikdy jsi vlastně na MS ve sprintu na suchu nebyl? Zjevně jsi tím zaskočil nejen soupeře, ale i sám sebe.

Vždycky mi účast na MS nebo ME na suchu ve sprintu přišla jako škoda peněz a že bychom tam stejně neměli co dělat, protože ti sprintáci jsou rychlostmi někde jinde. Ale teď ve Švédsku se ukázalo, že moji psi umějí zaběhnout 6,5 km stejně dobře jako 45. Samozřejmě, že pokud pes valnou většinu života běhá 45 km, tak je tím poznamenán. Ale záleží na té přípravě, na podzim jsme se hodně poctivě chystali na těch 6,5 km, normálně jsem takto sezónu nikdy nezačínal. Teď bylo daleko víc tréninků, a podstatně rychlejších než předtím. Jezdili jsme šestkrát týdně – v neděli byl den volna pro psy, a abych se aspoň jednou za týden ráno vyspal. A asi to nějakou logiku našťěstí mělo. Po Švédsku jsme začali pomalu natahovat a jezdit výrazně pomaleji, takže teď už zase běháme našimi standardními midovými průměrkami a myslím, že ten sprintový úvod je nijak nepoznamenán. Teď je naším cílem únorové ME na sněhu v naší nejoblíbenější kategorii – šest psů mid.

Ty jsi docela známý tím, že makáš i na té káře/saních a psům hodně pomáháš odrážet.

Na tréninku psům skoro nikdy nepomáhám. Ale závod je závod, a je jedno, jestli to je okolo stodoly nebo zrovna mistrovství vesmíru, snažím se jim pomoci co nejvíc. Letos jsem měl navíc to štěstí, že mi Tobi (Michal Tobiášek, pozn. autora) půjčil na MS lehkou Doxtor káru, je i jinak postavená, takže mi pochopitelně chvíli trvalo, než jsem se naučil odrážet, ale výsledek za to stál.

Foto: archiv Martin Vrtěl

Trénuješ tedy nějak speciálně i sebe, když víš, že tě na závodech čeká 3 x 45 km?

No, to bych moc chtěl, ale pak trénuju víceméně jen válením se v posteli. Poslední rok je to nějaké špatné. Dřív jsem běhával a plaval...

...teď' neběháš a neplaveš a jsi mistr světa!

To bude tým! Měl jsem se na to dávno vybojnout.

Odrážení na káře a saních se nejvíc podobá koloběžka, takže kdy tě uvidíme na kolobce? Moc lidí se na to těší.

Spíš radši nikdy. Oni se těší, jak spadnu! Což je vysoce pravděpodobné. Já ty jezdce na koloběžkách docela obdivuju.

Myslím, že koloběžkáři si říkají pravý opak, že ti musherši se spřežením jsou borci, respektive blázni, že si stoupnou na káru a zapráhnou si tolik psů.

Tak mně přijdou zas neskuteční jezdci na koloběžkách a běžkách. Každopádně třeba jízda na kolobce mi přijde podstatně zábavnější než kolo, ale že bych to chtěl hrotit, to fakt ne.

A děláš tedy nějaký jiný sport?

Tak aktivně jako mushing už žádný, na to už není čas, síla a peníze. Víím, jít si zaběhat mě žádné peníze nestojí, donedávna jsem to i praktikoval, ale teď se spíš s přáteli věnuji nohejbalu. Repre áčko, přebor naší vesnice... (smích)

V minulosti jsi ale sportoval i závodně.

No jo, no. Měl jsem to „šťěstí“, že mě maminka ve čtyřech letech vzala na krasobruslení, takže jsem zjistil, jaké „čaro“ má balet a jízda na bruslích se zoubky. Takže zatímco ostatní kluci dováděli s hokejkami, já jsem dělal třetí baletní pozici a pátou piruetku. Můj největší úspěch v krasobruslení byl, že jsem s tím po sedmi letech dokázal sekout! Jinak jsem zkusil i atletiku, trampolínu, volejbal, plavání... a před pár lety jsme

se s kamarády heclli na půl triatlon. Ale jak říká kamarád musher Martin Urbančík, půl triatlon, to dá v podstatě kdekdo i bez extra přípravy.

Baví tě spíš týmové nebo individuální sporty?

Individuál je dobrý, protože závisí jen na tobě. Ale dát do kupy mančaft, aby fakt šlapal, to je ještě víc! Samozřejmě si s kluky na kurtu někdy na sebe zakřičíme, to přece utužuje kolektiv. Obecně tedy asi soutěživý jsem, ačkoli v tom mushingu jsem na za-

Ve čtyřech letech jsem zjistil, jaké „čaro“ má balet a jízda na bruslích se zoubky...

čátku ty ambice neměl. A ani jsem je, mezi námi, neměl jako dítě, to v podstatě přišlo asi až s věkem. Nepamatuju si jediný krasobruslařský závod, který bych chtěl vyhrát. Ale to bylo krasobruslení, to je něco jiného.

Jak se stalo, že jsi byl zvolen předsedou ČASS?

Já si ten okamžik radši ani zpětně nechci vybavovat, bylo by lepší zapomenout, protože

Martin Vrtěl top výsledky

- 1. místo** MS Švédsko sprint 2019 dryland
- 2. místo** ME Itálie mid 2018 on-snow
- 1. místo** Border Rush, Polsko mid 2016 on-snow
- 3. místo** ME Finsko mid 2014 on-snow
- 1. místo** Gonka Sampo, Rusko mid 2016, 2015, 2014 on-snow
- 1. místo** Border Rush, Polsko mid 2012 on-snow
- 5krát** mistr ČR v mid dryland
- 4krát** mistr ČR ve sprintu dryland
- 1krát** dokončený závod Ledová jízda long 2010 on-snow
- 2krát** dokončený závod Šediváčkův long 2009, 2010 on-snow

Více info: www.racing-kennel.com
Sponzor: Carnilove

jsem si mohl ušetřit opravdu, ale opravdu hodně volného času... (smích)

A máš nějaké vize, kam bys chtěl svaz za ty čtyři roky posunout, nebo co zlepšit?

Chtěl bych dotáhnout některé věci, na které nebyl čas nebo se na ně lehce pozapomnělo, zaktualizovat všechny naše řady a směrnice. Udělat ten sport nováčkovsky přívětivější, aby měli kam chodit a čerpat informace. Zajímá mě především sportovní stránka mushingu, než nějaké hraní si na bafuňáře. Až to třeba budu za čtyři roky někomu předávat, přál bych si, aby ČASS měla víc

Na MS on-snow 2019 ve Francii.

Foto: Lucie Schöňová

INZERCE

**Hrdý partner
závodního týmu saňových psů
Martina Vrtěla**

členů, byla venku ještě úspěšnější a vše fungovalo, tak jak má.

Většina nováčků začíná jako individuálové. Někteří zkušenější závodníci ale zastávají názor, že mushing je hlavně spřežení a individuální disciplíny nejsou ten pravý mushing, co myslíš ty?

Mushing je člověk a zapřažený pes, a je jedno, kolik tam těch psů je. Kdysi bývalo víc spřežení, ale doba se mění, všichni mají víc aktivit a všechno stojí víc peněz, takže ten individuální mushing je dostupnější. Zároveň se to poslední dobou hodně otevírá a nezáleží, jakého pejska máš a běhá se se vším možným, klidně s kokrem, bíglem, dobermanem. Je to jedno, pokud to toho psa baví, tak proč ne. A někteří z těchto lidí si pak koupí opravdového „tahacího“ psa, pak třeba i další, najednou mají dvojku, pak čtyři a šup, už jsou u spřežení. Takže zavírat se jakýmkoli způsobem před individuály je totální nesmysl. Není pointou, aby se ze všech stali spřežení, ale z některých se stane, a je to pravděpodobnější, než že přijde někdo nový a koupí si rovnou šestku huskounů. Ani mi nějak nevadí ten trend jednodenních hobby závodů mezi jarem a podzimem, pokud je postaráno o psy tak, aby to pro ně bylo bezpečné z hlediska teplot. Ne každý chce odjet v pátek, vrátit se v neděli a strávit víkend v blátě. Takže proč ne, když to lidi baví. Samozřejmě já mám pořád zakořeněné, že mushingový závod je na dvě kola, druhý den musíš výsledek potvrdit, a vždycky se může něco stát. A je to i sociální záležitost, jsi tam celý víkend. Mě baví nejen závodní, ale i ta sociální stránka.

Dovedeš si představit, že by sis nějakého takového hobby pejska zapřáhl?

Já jsem si jednoho takového zapřáhl, kříženku retrívra a borderky na canicross, tak-

Martin s Robbenem, nejlepším psem, jakého kdy měl.

Martin Vrtěl během své mistrovské jízdy na MS IFSS 2019 ve Švédsku.

Foto: Stefan Anderson

že já už bohužel vím, co to znamená a jaká je to rozkoš, když jde do kopce vedle mě... a vlastně i z kopce. (smích) Samozřejmě jsem ji špatně namotivoval, ani nebyla moje. Ale musím přiznat, že by mě nebavilo snažit se rozběhat psa, který to v sobě nemá, a navíc si myslím, že na to nemám skill. Já bohužel nejsem moc šaman na psy a rozumím jim jen tak do určité míry. Asi se mi nikdy nepodaří, že bych z nich vytáhl netušené.

Jak je to možné, už jsi se psy docela dlouho.

Naštěstí ale s těmi, co mají chuť tahat. Zatím se mi nestalo, že by mi saňový kříženec nechtěl běhat, jen tedy kdysi ti malamuti.

Jen pro shrnutí, kolik psů máš momentálně doma, a děláš s nimi i něco jiného než běhání?

Dohromady s Luckou máme čtyři saňová štěňata, deset saňových psů v tréninku, dva saňové důchodce a tři Lucčiny máničky, což je familiární název od kamaráda Koldy (musher Vít Kolátor, pozn. autora), jsou to dva chodští psi a mix borderky se setrem. Těm dokonce občas házím létající talíř! Je to super, hodně mi jde nechtěný roller, vlastně úplně nejvíc, takže mě to asi baví víc než ty psy. S chodákem jsem jednou pásl ovce a radši rychle zapomněl, jaké to vlastně bylo, ale nejlepší jsou máničky na paddle board, jsou skladné a moc se na tom nekmácí, narozdíl od saňových.

Jaký pes je nejlepší, kterého jsi kdy měl?

To byl Robben, ten mě nejvíc naučil. Loni na Vánoce umřel. Kdysi se jako roček náhodou dostal do lídru a už v něm zůstal. Do každého běhu dal vždy 130 %, nic neřešil, zatáčet se pak taky nějak naučil. Všechno odběhl, všechno zvládl. Závodil do osmi let, z toho do sedmi pořád v plném kalupu.

Máš nějaký mushingový vzor?

Obdivuju Marte Heilemann, Helmuta Pee-
ra, Toma Andrese, Heiniho Wintera, Martina Dickela, Egila Ellise... U nás v ČR se mi líbí, jak to se psy umí Jirka Suchý, to je oproti mně fakt šaman, on to z nich dokáže vytáhnout, a taky třeba Radek Havrda. Ale obecně uznávám všechny, kdo se o ty psy dobře starají, rozumí jim a pak je umějí i natrénovat, takže si to na tom závodě užívají, a navíc nejedí tužku.

A kdyby se někdo přišel zeptat tebe na tréninkové metody, řekl bys jim je? Někteří musherů si to střeží.

Já bych to klidně řekl, protože na tom není co tutlat, já jsem bohužel žádnou Ameriku neobjevil a nemám co tajit. Všechno, co jsem dělal a dělám, je na základě rad, které jsem čerpal od zkušenějších, a bohužel i od těch nezkušenějších, sál jsem to jak houba. Internet jsem sjížděl a četl pořád zleva doprava, facebook nebyl, ale na různých fórech toho šlo najít hrozná spousta. Já sám jsem ale nic nevymyslel. Je to prostě takový mix, od každého trochu.

Nepřemýšlel jsi někdy, že by ses odstěhoval kvůli mushingu do hor?

Ne, já mám rád kontakt s civilizací a určitě nechci ani měnit práci, kterou mám v Brně.

Máš před závodem nějaký rituál, který vědomě nebo nevědomě dodržuješ?

Nemám. Vlastně ano, každému psovi dám pusku, pohladím ho a řeknu mu, že to zvládne.

Otázka na tělo na závěr: rozbřečel ses někdy na závodě, ať už dojetím nebo třeba vyčerpáním či vztekem?

Ano, když jsem byl krasobruslař. To jsem brečel na každém závodě, před i po, někdy i v průběhu. Ale na mushingovém ani jiném ne.

Ptala se Lucie Schöňová